

- kultur@vl.no
- tips til avdelingen: 22 310 432
- les mer på vl.no/kultur

kultur

Ian McKellen fortsetter i rollen som Gandalf i de nye *Hobbiten*-filmene.

Ny Tolkien-rolle

■ Når *Hobbiten*-filmene skal spilles inn finner vi mange av Ringenes Herre-skuespillerne på rollelisten. Ian McKellen er allerede bekreftet sammen med Andy Serkis som «Gollum» og Hugo Weaving igjen som «Elrond». Men J.R.R. Tolkiens bok byr også på hele 13 viktige dvergkarakterer – og nå ryktes den skotske skuespilleren Brian Cox å være aktuell i en av disse rollene, melder nettstedet AinItCoolNews. ©NTB

De små, forsiktige ti

Arne Guttormsen

arneg@vl.no

22310392

Når komponist Sven Lyder Kahrs har snakket lenge om «små ting», sprekker ansiktet i et smilende alvor. – Jeg vet ikke helt hvor musikken min er på vei, jeg.

20 år i Paris har gitt den norske samtidskomponisten et imponerende internasjonalt nettverk og et større publikum enn de fleste andre norske komponister. På den nye CD-en som oppsummerer ti år av hans verk, spiller toppmusikere fra Tyskland, Frankrike, England og Norge. Musikken hans etterspørres av musikere og festivaler, og han har flere oppdrag enn han kan nå over.

Vibrerende nærvær: Vi møter komponisten i et atelier i Kunsternes Hus i Oslo. Her er hans ektefelle Elisabet Norseng for tiden residerende artist. Veggene i atelieret er fylt med hen-

«Mitt ønske er å la mennesker slippe forbi sitt eget vern»

Sven Lyder Kahrs

nes bilder, hvite flater der du må tett på for å se de små kulørte punktene. Platecoveret er illustrert med hennes vibrerende fargestreker.

– At Elisabet finnes der, er for meg en åpning for andre erfaringsområder og impulser. Det har vært veldig fruktbart for meg. Men jeg må også si direkte at hun er svært inspirerende, og jeg er direkte inspirert av hennes bilder fordi hun er bevisst på hva hun gjør og er så konsekvent.

Utfordret av forsiktighet. – Hun er opptatt av at veldig mye av kunsten i dag er så høytalende. Det finnes veldig få rom hvor man kan møte seg selv, eller blir utfordret til å ta imot forsiktige ting. Slike ting som ikke passer inn i den offentlige medievirkeligheten. Mange viktige ting som betyr

En av Norges største samtidskomponister Sven Lyder Kahrs inspireres av sin kone.

Foto: Lars O. Flydal

mye i livene våre er svært forsiktige. Det handler ikke bare om estetikk, men også om etikk fordi det handler om lydhørhet også for ting som ikke er voldsomme i uttrykket.

– Kan du oversette dette med at små

ting forholder seg til hverandre?

– I Elisabeths bilder handler det om ørsmå punkter. De er ikke plassert tilfeldig, men der hvor de danner et forhold til et annet punkt og begynner å vibrere seg imellom ser du at en ting

ikke er uavhengig av en annen. Samtidig får du ikke fasiten på hvorfor de er plassert der.

– Det ligger en åpenhet i dette. Du oppdager at samspillet mellom ting er ganske komplekst. Det handler ge-

Får pris i Molde

■ Filosofene og forfatterne Grigorij Pomerants og Zinaida Mirkina er Bjørnsonprisvinnarar 2009. Dei kjem til Molde for å motta prisen den 20. november, under Bjørnstjerne Bjørnson-Akademiets seminar om «Er yringsfrihet mulig i Russland?» Der talar både Pomerants og Mirkina, og det er foredrag ved professor Kristian Gerner (Lunds universitet, Sverige), Peter Normann Waage og Jahn Otto Johansen.

Vårt Land

Dårlig stedsans

■ Bruce Springsteen bommet på delstaten han opptrådte i sist helg. – Hei Ohio, sa The Boss. Men i virkeligheten spilte Springsteen og hans E Street Band i en forstad til Detroit, Auburn Hills – som ligger i staten Michigan. Ifølge Detroit Free Press skal han ha hilst vennlig til Ohio flere ganger den neste halvtimen, helt til gitarist Little Steven tuslet frem hvisket sjefen i øret. – Dette er enhver frontmanns mareritt, sa en tydelig flau Bruce Springsteen til publikum da han innså feilen. ©NTB

Gitartevling

■ I dag er det femti år siden den store brasilianske komponisten Heitor Villa-Lobos døde. I kveld er det finale i en gitarkonkurranse i Levinsalen ved Norges Musikkhøgskole. Musikken til Villa-Lobos har vært et spesielt studieprosjekt for gitarstudentene dette semesteret. Verkene han skrev for gitar regnes som hovedpilarer i gitarrepertoaret fra forrige århundre idet de både teknisk og musikalsk brøt ny grunn. Vårt Land

ngene klinger

SVEN LYDER KAHRS

Født: 1959

Norsk komponist bosatt i Paris.

Studerte komposisjon ved Østlandets Musikkonservatorium.

Har siden studert med Brian Ferneyhough og Emmanuel Nunes.

I 2005 fikk han Arne Nordheim-prisen.

Samarbeider tett med sin ektefelle, billedkunstneren Elisabet Norseng.

Aktuell med CD-en Dew Sparrows Breath (Aurora ACD5017), platen distribueres av Musikkoperatørene

nerelt om hvordan vi opplever virkeligheten. At man kan ta inn over seg forsiktede ting og at det mellom disse tingene som finnes i verden, nær sagt hva som helst, danner seg forhold som er veldig fine, flyktige og mangetydige. De kan ses på mange måter fordi verden er så mangetydig.

Biter og helhet. Han reiser seg. Vi går fram til et av bildene hennes, og ser på små prikker i forsiktede farger. De synes gruppert tilfeldig på den hvite flaten. Samspillet mellom dem kan forandre seg for hver gang.

– Og dette har en overføring til ting i verden som forhold mellom mennesker?

– Ja, mennesker eller hva som helst i verden. Ting angår hverandre. De er ikke isolerte, selv om de står som klart avgrensede individer og sterke i seg selv. Mellom alt er det spenninger og utvekslinger, tiltrekninger og betydninger som oppstår utover de isolerte individer eller elementer.

– I det jeg driver med, er jeg bevisst relativt usammenhengende i den forstand at jeg mener at en helhet må bestå av forskjelligheter som i første omgang ikke oppfattes som å ha en sammenheng.

Farlige begreper. Kahrs er redd for de store teoriene som vil redusere og forklare alt i begreper. Det åpner ikke, det lukker.

– Mange komponister er opptatt av å lage noe enhetlig, bruker ett materiale, forteller en sammenhengende historie, eller de vil ha ting som er forenklet og gripbart. For meg er det et reduksjonistisk verdenssyn. På den måten vil man hverken oppdage ting som økologi eller

empati eller det forhold at menneskelig erfaring er mye mer kompleks enn at det kan reduseres til så enkle elementer.

– Det betyr ikke at jeg ikke mener at det henger sammen, men at en helhet må bestå av ulike ting for å bli helt – eller så mangler det noe.

Jo lengre vi har gått på skole jo flinker er vi blitt til å kategorisere og putte ting i riktig boks, frykter han.

– Har man allerede definert hva som gjelder, kommer man ikke bakom begrepene. Den romantiske lyrikeren Hölderlin sier at en helhet ikke kan forstås gjennom begreper fordi begreper nettopp er å dele opp helheten.

– Han mente at man må veksle mellom ytterlighetene for å få helheten, men gjøre slik at man ikke isolerer elementene fra hverandre.

– Dette ble litt komplisert.

Uten bruksanvisning. Ordet fasit dukker stadig opp i varselrekkant.

– Du er nødt til å åpne deg, høre etter og ta imot uten å få vite hva som er løsningen. Slik tvinger jeg deg ut i hvert enkelt øyeblikk for du kan ikke lene deg tilbake og si at det var sånn det var.

Han vil leke med vår oppmerksomhet og flytte den hit og dit.

– Mitt ønske er å la mennesker slippe forbi sitt eget vern og nå fram til det som er der – her og nå. En slik åpenhet er allment viktig fordi det handler om hvordan man møter andre mennesker og hva man slipper til.

– Du er opptatt av åpenhet. Men i utgangspunktet er det ganske få som er åpne for samtidsmusikken?

– Jeg ville for det første motarbeide mitt eget prosjekt om jeg påsto at alle burde være opptatt av samtidsmusikk og at du må høre på den for å bli lykkelig i verden.

Jeg oppfatter det som arroganse. Jeg vil selvsagt at så mange som mulig skal høre musikken min og like den, men det virker mot sin hensikt å tvinge noe på folk som de ikke kjenner. På den annen side, og dette er en påstand: Hvis mennesker hører musikken min, så tror jeg ikke den er vanskelig. Den er ganske forsiktig og lyttende, lyrisk, den er bevegelig, organisk og sammenhengende.

– Stykkene mine kan være uryddige i den forstand at de ikke fremstår som en helhet. De er likevel ikke vanskelig å gripe og forholde seg til, akkurat som det ikke er vanskelig å forholde seg til

en urskog. Selv om den bare er rot, så er den ganske tydelig.

Farlig takt. For å bli i hans urskog: Det er i den vi finner det største mangfoldet og de fleste utryddingstruede arter. Kahrs ønsker flertydighet og en sammensatt.

– Jeg tenker at et samfunn der alle tenker helt likt og går i takt ville være ganske skummelt. Kulturindustrien er farlig fordi den ensretter ting i altfor stor grad.

Om alle hørte samtidsmusikken, ville det forskjellige dø ut fordi det bare ville være store grupper igjen.

– Vi mister jo folkekunstmusikk, visesang, jazz, gospel, alle disse mindre, rike og varme uttrykkene hvis man tilpasser dem for større grupper. Logisk sett ville det da ikke vært publikum igjen til det små. At det er mange forskjellige uttrykk er viktigere og viktigere. Noe av opprøret som ligger i webopprøret og opphavsdiskusjonen er at de unge ikke lenger aksepterer at de store multinasjonale produsentene bestemmer over hva du skal ha tilgjengelighet til.

– Nå har jeg lurt meg unna spørsmålet ditt om jeg er åpen nok eller om det

«Et samfunn der alle tenker likt ville være ganske skummelt»

Sven Lyder Kahrs

er åpenhet nok i det området jeg arbeider i. Jeg håper det er et område som i større grad vil nå fram gjennom en mer mangfoldig kulturbredde og formidling. Jeg tror ærlig talt at hvis man dumpet opp i det ikke ville bli helt satt ut eller finne dette helt ubegripelig.

– Hvilken drøm har du for musikken din?

– Hvorfor skriver man musikk? Jeg skriver ikke for karrieren, for publikum eller meg selv. Men fordi det er noe rikt i det området som jeg prøver å sirkle inn som er viktig og konstruktiv å bringe inn i verden, noen bortenfor alt dette greie som vi vet hva er. Kanskje ønsker jeg å flytte perspektiv ut over oss selv og vår moderne virkelighet. Og få inn øyeblikk og sammenheng – og vise at det er ting som er større enn det vi kan gripe greit. At vi er en del av et større mysterium kan jeg vel si.

Sprikende

■ Anmeldt av Marianne Lyrstrup

marily@vl.no

22 310 436

Ei plate med sanger til trøst og håp, der 10 kroner av hvert solgte eksemplar går til Kirkens Nødhjelp, er utgitt. Det er Master Music som har laget en samleplate med 14 kutt fra like mange plater. Artister som Stein Ove Berg, Kristin Reitan,

CD DIVERSE

Diverse artister
Aldri alene, sanger til håp og trøst
Master Music

Mye bra hver for seg

Inger Lise Rypdal, Espen Samuelsen, Per Sjøtorp, Kor de Ville, Arild Stav, Jan Groth, Solveig Leithaug Henderson og Gunstein Draugedalen er med. De framfører gamle salmer og nyere sanger, som stilmessig spenner vidt. Her er både seriøs skjønnsang, moderne gospel, visesang, litt forsiktig jazz og løvsangskor. Hver for seg mye bra, men sammensetningen er for sprikende til at dette fungerer godt på plate.

Evig aktuelt

Bånsuller går aldri av moten. Trioen Himinglåva har spilt inn 17 av dem på plata Ro.

Plata bærer sitt navn med rette. Toril Hægeland synger, Marius Løkse synger også, samt spiller fløyter og accordion, mens kanadiske David Raphael Kaetz

CD BÅNSULL

Himinglåva
Ro
Himinglåva Records, Distr. MO

Fred og ro så langt øret rekker

spiller klarinett, fløyte og et av verdens mest moderne instrumenter: Hang. Det ble funnet opp i Sveits for bare ni år siden, ser ut som en ufo og klinger som noe fra tidens morgen. Det er trolig første gang dette instrumentet blir brukt til å akkompagnere tradisjonell folkekunstmusikk.

Helheten gir en fin stemning av ettertanke og fred, bare forsiktig løst opp med litt humoristiske innslag, som i «Byssan lull, min søde», der den litt muntre, halvt makabre tradisjonen som også finnes blant bånsullene, titter fram. Men ellers er det fred og ro så langt øret rekker (før øyet glir igjen...).

■ Anmeldt av Marianne Lyrstrup